

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשְׁת וַיִּשְׁלַח

יט' כסלו תשפ"א

הפטרה: חזון עובדיה

יציאת השבת ר"ת 17:34

יום חמישי בערב - נר ראשון של חנוכה

גיליון 597

יציאת השבת:

17:14

ירושלים: 17:15

מניסת השבת:

16:02

ירושלים: 16:00

בָּרַח לוֹ יַעֲקֹב מִפְּנֵי עֵשָׂו?

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

אביהו מדינה בשירו המפורסם "יעקב התמיים" כותב: "ברח לו יעקב מפני עשיו", האם באמת היה יעקב כה תמיים? היתכן שגם עשיו ברח מיעקב? אכן, אמו רבקה מצווה את יעקב (כח, מו): "ועתה בני שמע בקולי וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה". ערב המפגש עם אחיו, לאחר יותר מעשרים שנה שלא ראהו היה יעקב פוחד ומיצר, שמא יהרוג ושמא יהרג. האם נוכל להעלות על דעתנו אפשרות שעשיו ברח מפני יעקב?

בפרשתנו יש פסוק כזה! וכך מפורש בפרשה (לו, ו): "ויקח עשיו את נשיו ואת בנותיו ואת כל נפשות ביתו ואת מקנהו ואת כל בהמתו ואת כל קנינו אשר רכש בארץ כנען וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו". וברש"י פירש: "וילך אל ארץ - לגור באשר ימצא". ויסוד פירושו הקדוש, שלא כתוב לאיזו ארץ ולא כתוב אל הארץ, אלא לארץ. משל למה הדבר דומה? לאדם העוזב את הדירה השכורה שגר בה, קודם שמצא דירה אחרת לעבור אליה. יוצא ועובר "לגור באשר ימצא". כך עשיו בורח מפני יעקב! מדוע? יעקב הרי לא איים על עשיו, להיפך הוא עוד שלח לו מנחה! למה עשיו בורח מארץ כנען?

התשובה היא, כיון שיעקב הגיע לארץ בדעה נחושה - זו ארצי! פה אשב כי איוותיה! כאשר יעקב מגיע בנחישות מתוך הבנה שזו ארצו, עשיו מסתלק, גם אם הוא תולה את עזיבתו בעניינים מסחריים: "כי היה רכושם רב משבת יחדיו". וכידוע הרש"י הראשון על התורה: "לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצווה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית? משום - פֶּחַ מַעֲשָׂיו הַגִּיד לְעַמּוֹ לְתֵת לָהֶם נִחְלָת גוֹיִם" (תהילים קיא), שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". בהחלט יש פה אמירה גם לימנו, שבזמן שנדע כי זו ארצנו הבלעדית שנתנה לנו על ידי בורא עולם, גם אחרים יבינו זאת...

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

מה ניתן לעשות?

יעקב אבינו שומע כי אחיו עשיו הולך לקראתו עם ארבע מאות שכירי חרב, כיצד יתמודד עשיו עם איום זה? ומה עלינו ללמוד מסיפור זה.

יעקב אבינו מקבל ידיעה מכלי ראשון שאחיו עשיו ופמלייתו הכבירה בדרך אליו. אלא שהמפגש לא הולך להיות עם נשיקות וחיבוקים וחיוכים וסוכריות - כמו שקורה בכל מפגש של אחים, אלא עשיו מגיע לפגישה עם כלי מלחמה כבדים ומאות חיילים, כאשר לנגד עיניו ניצבת מטרה אחת. להרוג את יעקב וכל משפחתו, ולנקום בו על הבכורה והברכות.

כאשר הגיעה הבשורה הקשה לאוזניו של יעקב - הוא מצטער מאוד, והחל להתכונן לפגישה "המרגשת" עם אחיו - בארבעה מישורים:

יעקב חילק את משפחתו וממונו לשניים כדי לבטח לפחות חצי מהם, שהרי בזמן שעשיו וחילותיו יתבייתו על קבוצה אחת ויתקפו אותה, באותו זמן הקבוצה השנייה תוכל לברוח - וכך היא תינצל.

יעקב פתח בתפילה נוקבת לבורא עולם והזכיר את זכות אבותיו הקדושים, וביקש מה' שיצילו וישמור אותו מכל רע.

יעקב הכין דורון מכובד ושידר אותו לעשיו אחיו, כדי לרכך את ליבו ולמשמש את עיניו ולשפך את זעמו.

יעקב לא לקח סיכון - והכין עצמו לקרב ומלחמה עם עשיו, על הצד שעשיו יפתח עליו במלחמה וינסה להורגו.

עד כאן ההיסטוריה של "מפגש יעקב ועשיו" - מפגש שהתרחש לפני אלפי שנים. אלא שהתורה הקדושה החליטה שכל יהודי חייב לדעת את הסיפור הזה - ולכן היא חקקה אותו לדורות עולם.

והשאלה נשאלת: כל יהודי יודע שהתורה אינה ספר היסטוריה ולא אוסף מפגשים מרתקים, ובין דפיה נכנס רק מה שיש בו תוכן רוחני ומוסר השכל לדורות. אם כן מה כל כך מיוחד במפגש של יעקב ועשיו - עד כדי שהוא זכה לעלות לבמה ולהיחקק בספר התורה לנצח נצחים? איזו עבודת ה' אנו אמורים לשאוף ולשלוף מהסיפור הזה? התשובה פשוטה: מי שיש לו עיניים רוחניות ובריאות רואה כאן "המון" הדרכה והשקפת עולם - אשר נחוצים לכל אדם יהודי, בבחינת "מעשה אבות סימן לבנים".

א) השתדלות! בזמן שנודע ליעקב אבינו שעשיו אחיו בא לקראתו עם פלוגת לוחמים, הדבר ראשון שהוא עשה זה לחלק את העם והממון לשתי מחנות - כדי לצמצם את היקף הסכנה, ומכאן אנו למדים יסוד גדול: כאשר נקלע אדם לבעיה או צרה חלילה, אל לו להתחמק מהבעיה באמצעות המילים הכבירות "יהיה טוב..." ה' יעזור... הכל מלמעלה... אל לו לטמון את הראש באדמה ולסמוך על הנס ולצפות שמלאכי עליון יגוננו עליו ויעשו עבורו את העבודה, אלא גם אם זכויותיו רבות - ואפילו אם

קוראים לו יעקב אבינו, עליו להתאמץ כפי שידו משגת ולעשות את כל התחבולות כדי להציל את עורו וממונו, ולמזער את הסכנה עד כמה שיוכל.

(ב) תפילה! יעקב אבינו מלמדנו שחיוץ ממה שעל האדם לפעול במישור ההשתדלות ולנסות למזער ולמנוע את הסכנה עד כמה שידו משגת, עליו לפעול במישור נוסף ולעמוד בתפילה לפני הבורא ולעורר זכות אבות, ולבקש מה' שיושיעו ויצילו. שהרי התפילה זה הנשק הכבד של האדם היהודי ובאמצעות התפילה בכוחו לחולל את הניסים הכי גדולים ולהינצל מהמצבים הכי סבוכים וקשים, ואפילו אם האדם המתפלל אינו צדיק.

(ג) דרכי שלום! לפני שיעקב ניגש למלחמה עם עשיו ואנשיו - הוא שלח לו דורון גדול וניסה לרכך את כעסו ולשכך את חמתו. ולכאורה מדוע? הרי מדובר בעשיו הרוצח אשר בא לקראתו עם ארבע מאות שכירי חרב. אם כן למה שלא ילחם בו ויחסל אותו אחת ולתמיד? לשם מה הוא צריך להשקיע מומון רב ולשחד את הרשע הזה?

יעקב אבינו מלמדנו יסוד גדול: אפילו אם יש לאדם את הסיבות הכי טובות והכי מוצדקות להיכנס למלחמה עם השני, אפילו אם הוא הצדיק והצודק - ואילו השני הוא הפריץ והעריץ, לפני שהוא ניגש למלחמה, עליו לנסות את כל הצעדים האפשריים כדי לשמור על השלום ולמנוע את המלחמה. לשלוח לאותו רשע איזו מתנה כובשת ויוקרתית, לפרגן ולתת לו כבוד ולהראות לו שהוא "כאילו" יקר וחשוב לנו, ורק אם כלו כל הקיצים וכלום לא עוזר להפעיל את רחמי הרשע - ועדיין הסכנה נראית באופק, או אז יש להפעיל את השלב האחרון, שלב המלחמה.

ומכאן אנו למדים עד כמה גדול כוח השלום, ועד כמה חשוב לאחוז בו בכל מחיר. האמת היא שהמסר החד והברור הזה - הוא בעצם מדרש מפורש (תנחומא שופטים סימן י"ח), אשר זה תוכן דבריו: גדול כוח השלום שאפילו לשונאים אמר הקב"ה לפתוח להם לשלום - ואפילו בזמן מלחמה כאשר באים האויבים המרצחים להילחם בנו גם אז אנחנו מצווים לקרוא להם לשלום - וכפי שנאמר כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום (דברים כ' י'), ומדובר בכל מלחמה - בין מלחמת רשות ובין מלחמת מצווה.

יש לדעת, כי כל התורה עצמה בנויה ומבוססת על "דרכי שלום", וכלשון הפסוק "וכל נתיבותיה - שלום". ושמא יאמר אדם שכל עניין של דרכי שלום נועד "לשמר את השלום הקיים". אך אם חלילה השלום כבר הרוס והאנשים כבר אויבים זה לזה, אזי אין חובה מוטלת על אחד הצדדים להתאמץ למען הפיוס. טעות ביד החושב כך! מי גילה לנו זאת? השל"ה הקדוש אשר כתב את המילים הבאות (שער האותיות אות ב"ת - ערך בריות):

בואו וראו כמה גדול כח השלום... ואמרו חכמינו ז"ל הוי מקדים בשלום כל אדם (אבות פ"ד מט"ו). מהו 'בשלום כל אדם'? [ללמדך], אפילו אם אתה רואה שלבו עליך, הוי מקדימו לשלום. שאם אתה עושה כן, תגרום שיאהבך. ולא עוד, אלא אפילו שאינו נכנע להשלים עמך, ה' מוסרו ומכניעו תחתך...

הלכות הדלקת נר חנוכה

א. צריך להיזהר מאוד בהדלקת נרות חנוכה, כי היא מצוה חביבה עד מאוד, לפרסם את הנס בהודאה לה' יתברך על הניסים שעשה לנו, והעושה כן זוכה לבנים תלמידי חכמים (שבת כג). ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה מוכר כסותו או נותנן בעבוט שלם, כדי להשיג דמי שמן את נרות חנוכה. וכן חייב להשכיר עצמו לפועל כדי שיוכל ליקח שמן להדלקה, כדי שיעור נר אחד לכל לילה. לכן מצווים כל גבאי צדקה להשגיח על העניים, ולתת להם גם שמן להדלקת נרות חנוכה, אלא שאינם מצווים לתת להם יותר מנר אחד בכל לילה, כפי עיקר הדין של המצווה.

ב. מעיקר הדין די בנר אחד לכל בית ובית מיישראל, בין שבני הבית מרובים, בין שהם מועטים, אולם נהגו להדר במצוה זו, ומנהג הספרדים שבלילה הראשון מדליקים נר אחד לכל בני הבית, ומכאן ואילך מוסיפים והולכים להדליק נר אחד לכל לילה, עד שבלילה האחרון יהיו שמונה נרות. ואפילו אם בני הבית מרובים, אין מדליקין יותר.

ג. מצות הנחת נרות חנוכה היא בתוך עשרה טפחים (80 ס"מ) מקרקע הדירה. ואם הניחם למעלה מעשרה טפחים, יצא ידי חובת המצוה. ויש להניחם למעלה מג' טפחים. ואם הניחם למעלה מעשרים אמה מקרקע הדירה (9.60 מטר), לא יצא ידי חובת המצוה אף בדיעבד, וצריך לכבות את החנוכיה, ולהניחה במקום הכשר ויחזור וידליקנה, אך לא יברך שנית.

ד. הדר בעלייה, מצווה שיניח נרות חנוכה בחלון או במרפסת, או בגוזזטרא הסמוכה לרשות הרבים, כדי לקיים פרסומי ניסא, וטוב להניח נרות החנוכה בתוך פנס של זכוכית {שיגן מרוח וגשם}, ולהעמידם באוויר המרפסת, כדי שייקרא לעוברים ושבים שברשות הרבים. ואם הוא גר בקומה שהמרפסת גבוהה מקרקע רשות הרבים עשרים אמה (9.60 מטר), יניח הנרות בפתח הדירה מבפנים, הואיל ואין בזה היכר כל כך לבני רשות הרבים.

ה. מצוה להניח נרות החנוכה בטפח הסמוך לפתח הכניסה לבית משמאל לנכנס, כדי שתהיה המזוזה מימין, ונרות חנוכה משמאל, וכשהוא נכנס ויוצא, הרי הוא מוקף במצוות, ובייחוד כשנכנס בטלית קטן מצוייצת כהלכתה, אשר עליו יכוון מה שכתוב "והחוט המשולש לא במהרה ינתק".

ו. דירה שיש לה שני פתחים משתי רוחות {כיוונים}, צריך להדליק נרות חנוכה בשתיהן, מפני החשד, שייסברו שלא הדליק נר חנוכה כלל. ויש אומרים שבזמן הזה, שכולם מדליקים נרות בפנים ממש, ואין שום היכר לבני רשות הרבים, אין מדליקים אלא בפתח אחד.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0577788483

עלון זה מוקדש:

לרפואה: אברהם ולאח צימרון, שרה בת שמחה, ציפורה ויהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עזר בן עישה. תקוה בת עיזה. אלגרה בת גאן. אסתר בת דובי. מול בת עולה. אברהם בן דוד. רחמים בן סולמנה. דניאל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת וזרדה. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן בן מיכל. שמעון אוריאל. יצחק דרעי הי"ו. להחזרת נעדר צה"ל ושביו ובחס: אורון שאול, הדר גולדקין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כין, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו. לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן, יונה יונה. סופר מנחם. מקסים חיים דרעי. הרב אברהם צוקרמן. טיר נחום. ישראל אברהם טן. שלמה בן מרים. יצחק ועמרם אטאס. אוון מועלם. אליהו טייטל. דוד חורסבר. עמוס דמרי. רוי שלמה. סימנצוב משה יהודה. יצחק בן סוליקה. נעים משה. ארזן מורד. יצחק ומצחיה אילון. נסים וסליקה שושן. מירה שמעון. יפה גורי. ליט שבת. חנה יצחק. אסתר חוד. אסתר בת תורא. אליהו בת פרידה. תרצה זעזון. אסתר ועבר נחום. דן ונעה זעזון. דניאל אלמולת. יצחק ולאח אסטרנו. אליהו אדרי. עיזה עמוס. חות יעקב. חיה רחל לוי. יונה טרעבי. מרים יהודה. נעמה בת מנחם. לאהה מדר. וזרדה בת דנה. עליזה כץ. שרה אוריאל. אברהם אדרי. מיסאל ועקני. חסיה ששפטש. עיזה דוד. ברכה סופר. מביסה דודי. מביסה כץ. אליס טובל. אילה שחר ז"ל.

ולע"ז הנספים בשואה ובחס: אלכסנדר שנור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת צימרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה